

I

Двері розчинилися, і Майкл Госселін звів очі вгору. Ввійшла Джулія.

— Хелло! Трішки почекай, це не займе й хвилини. Я саме підписую певні листи.

— Не поспішай. Я зайшла лише щоб глянути, які квитки надіслали Деннорантам. Що тут робить цей юнак?

Керуючись інстинктом досвідченої актриси, що наказував їй узгоджувати жест зі словом, вона рухом зграбної голівки вказала кімнату, яку щойно проминула.

— Це рахівник. Із контори Лоуренса і Гемпфрі. Уже три дні тут.

— На вигляд дуже молодий.

— Він практикант. Схоже на те, що справу свою знає. Дуже дивується, як у нас ведеться облік. Ми з ним порозмовляли, то він ніколи не сподівався, що театр тримається таких ділових правил. Казав, наче деякі фірми в місті так ведуть бухгалтерські книги, що посивіти можна.

Самовдоволений вираз, який малювався на вродливому обличчі її чоловіка, викликав у Джулії усмішку.

— Тактовний молодик.

— Він сьогодні закінчує. Я подумав, що ми можемо запросити його на ланч. Він справжній джентльмен.

— І цього достатньо для запрошення на ланч?

Майкл не помітив легкої іронії в її голосі.

— Якщо ти не хочеш, то можемо його й не запрошувати. Я просто подумав, що для нього це буде великою втіхою. Він тебе обожнює. Тричі переглядав спектакль. Аж не тямить себе, так хоче познайомитися з тобою.

Майкл натиснув кнопку, за мить з'явилася його секретарка.

— Ось листи, Марджері. Які в мене зустрічі сьогодні пополудні?

Джулія краєм вуха слухала список, який читала Марджері, і ліниво оббігала поглядом кімнату, хоч добре її знала. Приміщення якнайліпше пасувало керівнику першорядного театру. Стіни, за проектом доброго декоратора обшиті панелями (придбаними по собівартості), а на них гравюри Цоффані¹ й де Вайлда² з театральними сценами. Крісла великі і зручні. Майкл сидів у багато різьбленому чіппендейлівському³ кріслі — репродукція, але зроблена добре знаною фірмою, а його чіппендейлівський стіл із ніжками у формі тяжких куль і пазуристих лап був напрочуд солідним. На столі — її світлина у масивній срібній рамі і, симетрично, фото Роджера, їхнього сина. Посередині між ними чудова срібна чорнильна підставка, яку вона сама подарувала Майклові на день народження, а позаду полиця, обтягнута червоною марокканською шкірою з рясною позолотою. Там він тримав свій приватний запас паперу на випадок, якби захотів власноручно написати листа. Папір позначено адресою «Сіддонс-театру», а конверт — Майкловим гербом, кабанячою

1 Йоганн Цоффані (1733–1810) — німецький художник-неокласик.

2 Семюел де Вайлд (1751–1832) — англійський художник-портретист.

3 Стиль англійських меблів XVIII ст.

головою з девізом «Nemo me impune lacessit»¹ унизу. Кितिця жовтих тюльпанів у срібному кубку, який він тричі поспіль виграв у театральному гольфовому турнірі, свідчила про турботливість Марджері. Джулія кинула на неї задумливий погляд. Попри коротко стрижене пергідролеве волосся і густо підмальовані губи, Марджері мала нейтральний вигляд, як і слід досконалій секретарці. Вона вже п'ять літ працювала з Майклом. За цей час мала б його вивчити з лиця і вивороту. Джулія міркувала, чи вистачило їй дуроцив закохатися в нього.

Та тут Майкл підвівся з крісла.

— Тепер, люба, я у твоєму розпорядженні.

Марджері подала йому чорний капелюх-гомбург і розчинила двері, давши Джулії та Майклові вийти. Коли вони увійшли до контори, молодик, якого зауважила Джулія, обернувся і встав.

— Я хочу відрекомендувати вас міс Ламберт, — проголосив Майкл. Тоді з міною посла, який представляє суверенові аташе при монаршому дворі, де його акредитовано: — Цей джентльмен ласкаво погодився навести лад у тому балагані, на який ми перетворили наш облік.

Молодик збагрянів. Скуто посміхнувся у відповідь на теплу наготовлену посмішку Джулії, а коли вона сердечно потиснула йому долоню, то відчула, що та мокра від поту. Його розгубленість зворушувала. Саме так почувалися люди, яких знайомили з Сарою Сіддонс². Джулія подумала, що надто суворо відповіла на пропозицію Майкла запросити хлопця на ланч. Зазирнула йому в очі. У неї самої очі були великими, глибоко-карими і ясними, як зорі. Тон ледь сміхотливої доброзичливої

1 Ніхто не зачепить мене безкарно (лат.).

2 Сара Сіддонс (1755–1831) — знана англійська актриса.

ніжності не вимагав від неї жодних зусиль, це було таким інстинктивним порухом, наче відмахнутися від мухи, що із дзижчанням літає довкола.

— Я подумала, чи можемо ми вмовити вас з'їсти з нами відбивну котлету? Після ланчу Майкл доправить вас назад.

Молодик знову залявся рум'янцем, кадик на його тонкій шиї засіпався.

— Це напрочуд мило з вашого боку. — Він тривожно оглянув своє вбрання. — Але я геть брудний.

— Ви зможете вмитися і почиститися в нас удома.

Автомобіль чекав біля службового входу, — довга чорна хромована машина, обтягнута сріблястою шкірою, дверцята скромно прикрашав Майклів герб. Джулія увійшла досередини.

— Заходьте і сідайте поруч зі мною. Майкл кермуватиме.

Вони мешкали на Стенгоуп-плейс. Коли приїхали, Джулія звеліла камердинеру показати молодикові, де той може помити руки. Сама пішла до вітальні. Малювала губи, коли до неї приєднався Майкл.

— Я сказав йому підійти, тільки-но він буде готовий.

— А, при нагоді, як його звати?

— Гадки не маю.

— Любий, нам варто знати. Я попрошу його записатися в нашій гостьовій книзі.

— Та де ж, він для цього задрібна фігура. — Майкл лише найзначнішим персонам пропонував розписатися в їхній гостьовій книзі. — Ми не побачимо його вже ніколи.

Тут увійшов молодик. У машині Джулія зробила все можливе, аби його заспокоїти, та він і далі дуже ніяковів. Коктейлі чекали, Майкл налив їм. Джулія взяла цигарку, молодик запалив їй сірника, але рука йому так дрижала, аж вона подумала, — він нізащо

не зуміє втримати вогонь біля її цигарки. Тож узяла його долоню і притримала.

«Бідне ягня, — подумала вона. — Це, мабуть, найчудовіша мить усього його життя. Яка це буде для нього радість — розповісти все своїм колегам. Сподіваюся, стане малим героєм своєї контори, бодай його».

Сама із собою Джулія розмовляла геть інакше, ніж з іншими людьми: звертаючись до себе, не стримувала язика. Вона з насолодою зробила першу затяжку. Коли задуматися, то воно й справді чудово: достатньо комусь просто з'їсти ланч у її товаристві й порозмовляти з нею годину без чверті, як це робить чоловіка поважною особою в його вузькому світику.

Молодик насилу промовив:

— Що за приголомшлива кімната.

Вона кинула йому легку підбадьорливу посмішку, ледь здійнявши рівні брови, — цей її рух він мусив часто бачити на сцені.

— Я дуже рада, що вам подобається. — Голос у неї був радше низьким і трохи хрипкуватим. Можна подумати, що його зауваження зняло їй камінь із серця. — У нашій сім'ї вважають, що в Майкла бездоганний смак.

Майкл самовдоволено оглянув кімнату.

— У мене чималий досвід. Я завжди сам проектую сценографію наших вистав. Звісно, у нас є працівник для грубої роботи, але ідеї мої.

Вони перебралися до цього будинку два роки тому, і Майкл та Джулія знали, що, від'їжджаючи в турне, доручили свій дім дорогому декоратору, а той погодився наготувати все, ще й по собівартості, взамін за обіцянку роботи в театрі після їхнього повернення. Та це все втомливі подробиці. Немає потреби розповідати їх молодикові, навіть імені якого вони не знали. Дім був уряджений із дуже добрим смаком — як розсудлива суміш давнини й модерну. Майкл мав рацію,

кажучи, — із першого погляду видно, що це шляхетний дім. Щоправда, Джулія наполягла, що її спальня мусить бути такою, як їй подобається. Оскільки ж їй цілком відповідала спальня старого дому на Ріджентс-парк, який вони займали від кінця війни, вона повністю перевезла обставу. Ліжко й туалетний столик оббито рожевим шовком, шезлонг і крісло — блакиттю Натьє¹, над ліжком витали пухкенькі золочені херувимчики, що погойдувалися під лампою з рожевим абажуром, такі ж пухкенькі золочені херувимчики роїлися довкола крісла на туалетному столику. На столах із цейлонського атласного дерева стояли багато обрамлені фотографії акторів, актрис і членів королівської родини, з автографами. Декоратор зверхньо здійняв брови, але це була єдина кімната будинку, де Джулія почувалася цілковито як удома. Писала листи за столом з атласного дерева, сидячи на роззолоченому Гамлетівському стільці.

Оголосили ланч, і вони зійшли вниз.

— Сподіваюся, їжі буде достатньо для вас, — зауважила Джулія. — Ми з Майклом їмо дуже мало.

Насправді подано морські язички з решітки, печені на грилі відбивні зі шпинатом і тушковані овочі. Ця їжа мала вдовольнити законний голод, не додавши жиру. Кухарка, яку Марджері попередила, що за ланчем буде гість, поквапом підсмажила кілька картоплин у фритюрі. Картопля видавалася хрумкою і смачно пахла. Проте набрав її лише молодик. Джулія тоскно глянула на фрі, перш ніж відмовитися, хитнувши головою. Майкл зміряв картоплю поважним поглядом, наче ніяк не міг збагнути, що це і навіщо, а тоді, ледь здригнувшись, випірнув зі своєї задуми та сказав: «Дякую, ні». Вони сиділи за довгим вузьким столом як

1 Жан-Марк Натьє (1685–1766) — французький портретист.

із монастирської трапезної, Джулія і Майкл при бічних кінцях, навпроти одне одного, у величних італійських кріслах, а молодик посередині, його сидіння було незручним, але цілковито відповідало стилю кімнати. Джулія помітила, що гість начебто зиркає на буфет, і з чарівною посмішкою схилилася вперед.

— Щось трапилось?

Він залявся багрянцем.

— Можу я попросити скибку хліба?

— Ясна річ.

Вона кинула значущий погляд камердинерові; той саме наливав Майклові у келих сухе біле вино. Камердинер вийшов із кімнати.

— Ми з Майклом ніколи не їмо хліба. Джевонс по-дурному не подумав, що ви можете захотіти трохи.

— Хліб, звичайно, лише звичка, — сказав Майкл. — Дивує, як швидко від нього відзвичаюєшся, досить тільки вирішити.

— Бідне ягня худе, як стеблина, Майкле.

— Я не їм хліба не тому, що боюся погладшати. Не їм його, бо не вбачаю в цьому сенсу. Врешті, завдяки тренуванням можу їсти все, що мені смакує.

У свої п'ятдесят два Майкл і досі мав чудову фігуру. Замолоду, з густим кучерявим каштановим волоссям, прекрасною шкірою, великими очима глибокої блакитної барви, прямим носом і малими вухами, він був найвродливішим актором англійської сцени. Тонкі вуста — от єдина річ, що ледь його псувала. Мав рівно шість футів заввишки і лицарську поставу. Ця помітна з першого погляду врода привела його на сцену замість до війська, як його батька. Тепер його каштанове волосся густо переткала сивина, і він стриг його значно коротше; обличчя поширшало і покритося численними зморшками, шкіра більше не була ніжною, як цвіт персика, та й колір її погрубішав.

А все-таки, завдяки чудовим очам і стрункій постаті він досі був дуже показним чоловіком. Провівши п'ять років на війні, набрав вояцької манери триматися, і, якщо не знати, хто він (що було мало ймовірним, бо його фотографії з різних нагод постійно з'являлися в ілюстрованих виданнях), можна було прийняти його за офіцера високого рангу. Майкл хвалився, що з двадцятилітнього віку його маса не змінилася, і роками, у дощ і погоду, щоранку піднімався о восьмій, натягав шорти зі светром та бігав довкола Ріджентс-парку.

— Секретарка сказала мені, що у вас цього ранку була репетиція, міс Ламберт, — зауважив молодик. — Це означає, що ви ставите нову п'єсу?

— Аж ніяк, — відповів Майкл. — На нашому теперішньому спектаклі аншлаг.

— Майкл надумав, що ми дещо занедбалися, тож скликав репетицію.

— І дуже тішуся, що я це зробив. Я помітив, що вкралися елементи, яких я не запроваджував, а поводження з текстом аж надто вільне. Якщо йдеться про точне промовляння авторських слів, я справжній педант, хоч, Бог свідок, слова, написані сучасними авторами, небагато значать.

— Якщо ви захочете подивитися нашу п'єсу, — милостиво промовила Джулія, — не сумніваюся, що Майкл радо дасть вам кілька квитків.

— Я хочу побачити її ще раз, — із запалом відповів молодик. — Я бачив її вже тричі.

— Справді? — здивовано вигукнула Джулія, хоча добре пам'ятала, що Майкл уже казав їй це. — Це, звісно, непогана п'єска, на своєму місці, але я не могла й уявити, щоб хтось захотів переглянути її тричі.

— Я ходив не так заради п'єси, як заради вашого виконання.